

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

8. Iustitia illa Deus est; sicut veritas & bonitas, & lex aeterna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

*injustitia est qui pena timore non peccat, amicus autem
 erit si eius (justitiae) amore non peccet. de qua ju-
 stitiae dilectione statim multis disserit. Quic-
 quid secundum illam justitiam fit, hoc re-
 ctum, hoc justum, hoc laudabile est; quic-
 quid ab illa recedit, hoc pravum, injustum,
 damnabile est. Est enim prima illa & pro-
 funda & immutabilis regula justitiae, juxta
 quam sive justus sive injustus recte facta lauda-
 mus, & perversa prohibemus, reprehendimus,
 & punimus. Idcirco enim justa laudamus,*

*quia illam justitiae regulam in eis lucentem
 cernimus: & injusta culpamus, quia eam ibi-
 dem non cernimus. Siquidem in tantum hu-
 jusmodi facta vitiosa sunt, in quantum ab
 illa incommutabili regula juxta quam cerni-
 mus esse facienda discedunt: & in tantum re-
 ctè vituperantur, in quantum eorum vitupe-
 rator normam, velut artem ex qua debebant
 fieri videt, ut hoc in eis vituperet, quod ibi
 non videt; quemadmodum hac de re Augu-
 stinus alibi loquitur.*

CAPVT OCTAVVM.

Justitia illa Deus est; sicut veritas & bonitas,
& lex aeterna.

QUID est igitur illa justitia omnibus
 ad intueendum exposita, sine cujus
 dilectione impossibile est voluntatis
 opus esse justum aut bonum, & cu-
 jus dilectio in cordibus nostris non nisi diffu-
 sa per Spiritum sanctum charitate diffunditur?

Respondetur non esse aliud nisi legis aeter-
 nae veritatem, justitiam ac rectitudinem: seu
 quod idem est, ipsam aeternam legem, sem-
 piternam suam veritate, justitia & rectitudine pre-
 scribentem creaturam rationali, quicquid in
 rebus agendis verum & justum & rectum est.
 Hac autem lex justitiae non est aliud nisi Deus,
 neque Deus aliud quam veritas & justitia &
 rectitudo sempiterna; illa videlicet quam in
 hac vita ex operibus obscure cernimus, non
 solum fide, sed mentis rationalis intuitu; ex
 quo fidentissimè pronunciamus, hoc debet
 fieri, istud non debet; hoc verum, hoc justum;
 hoc rectum est, istud peruersum atque distor-
 tum. Illa quippe justitia quam hoc dicendo
 contuemur, & ex cujus luce nobis radiantè
 de singulis operibus ita decernimus, incom-
 mutabilis atque aeterna est; ideoque supra
 mentes nostras tanquam mutabiles praesidet.

*A non alibi alia, nec alia aliter, secundum quam iusti
 essent Abraham, Isaac &c. Et infra: Non intue-
 bar iustitiam cui seruirent boni & sancti homines
 longe excellentius atque sublimius habere simul om-
 nia quae praecipit Deus, & nulla ex parte variari &c.
 Ecce ex qua regula justitiae, justa & injusta di-
 scernit. Nempe ex aeterna veritate, ex lege
 Dei sempiterna mentibus hominum praesidente
 te, ex illa justitia ex qua promulgantur leges
 hominum, quam quisquis consulit, dominum
 consulit, quia videlicet, ut Scriptura dicit,
 Lex tua veritas: Et sicut Augustinus ex Scri-
 ptura adiecit: Veritas tu. Unde & ipsa aeterna
 illa veritatis lex non aliter ab Augustino des-
 finitur, quam Ratio divina vel voluntas Dei, ordi-
 nem naturalem conservari iubens, perturbari vetans.
 Quid autem ratio divina & voluntas Dei nisi
 Deus? ut proinde qui legem aeternam consuli-
 lit, non nisi Deum consulat menti suae praesi-
 dentem, & suae legis aeternae veritate loquen-
 tem, non adhuc per speciem sicuti est, sed in
 aenigmate. Sed ipsam Augustinum audiamus
 discretissimis verbis explicantem quid intelligat
 per illam justitiam quam in operibus bonis di-
 ligendam esse praescribit, ut opus possit haberi
 & esse bonum. Sic ergo nebulas omnis ambi-
 guitatis abstergit, in illo ipso Sermone de-
 cimo septimo de verbis Apostoli, in quo ma-
 gnopere satagit, ut peccata caveantur non ti-
 more poenae, sed amore justitiae: Constituanus
 ante oculos, propter hoc quod dixi, exemplum certa-
 minis. Interrogo utrum ames iustitiam? Responde-
 bis, Amo. Quod non responderes veraciter, nisi te
 aliquatenus delectaret: Non enim amatur nisi quod
 delectat. Delectare in Domino Scriptura dicit: Do-
 minus autem iustitia est. Non enim tibi fingere debes
 Deum quasi idolum. Invisibilibus similitudo est Deus &
 ea in nobis sunt meliora, quae sunt invisibilia. Ecce
 apertissimè assertum justitiam illam quam vult
 esse diligendam, esse Deum. Ipse est enim sicut
 veritas, ita & justitia incommutabilis, & omnis
 aequitatis regula imperturbabilis, quam nisi
 cernamus nihil aut justum aut in usum sapienter
 intelligi aut intelligenter dici potest. Hujus re-
 gulae dilectio, justitiae, hoc est, Dei dilectio
 est; per quam divina justitia participes effici-
 mur. Illi quippe diligendo adhaeremus, con-
 jun-*

*Lib. de vera
 relig. 1. 2.
 c. 101
 104. in Ex.
 104.
 Lib. 83. 99.
 9. 66.
 Lib. 3. Con-
 fess. c. 7.*

Ibidem.

*psal. 118.
 Lit. 4. Cen-
 s. c. 9.
 Lib. 22. c. 6.
 tra Faustian
 cap. 27.*

*Serm. 77 de
 verbis Apost.
 cap. 3.*

conjugimur, agglutinamur, & sicut ipe
 rectus & iustus est, ita & nos recti, & iusti
 reddimur, tantoque rectiores atque iustio-
 res quanto tenacius illi regulæ iustitiæ dile-
 ctione coheremus. Agit hoc luculente Au-
 gustinus alio in loco: *Quapropter si anima non
 possunt nisi etiam in seipsis utcumque vivere, quia ex
 eis vivunt & corpora à quibus deserta moriuntur;
 quanto magis verè iustitia etiam in seipsa vivere intel-
 ligenda, ex qua sic vivunt anime, ut hæc amissæ
 mortuus nuncupentur, quantum quantum utcumque vitæ
 non desinant vivere. Ea porro iustitia quæ vivit in se-
 ipsa procul dubio Deus est atque incommutabiliter vi-
 vit. Sicut autem hæc cum sit in seipsa vitæ, etiam
 nobis sit vitæ, cum eius efficiamur utcumque participis
 (scilicet dilectione) ita cum in seipsa sit iustitia,
 etiam nobis sit iustitia, cum ei coherendo iustè vivi-
 mus, & tanto magis minusve iusti sumus quanto ma-
 gius illi minusve coheremus. Et paulo post: Est
 plane ille summus Deus verè iustitia, vel ille verus
 Deus summa iustitia quam profecto esurire & sitire,
 hoc est ardentè diligere, ea nostra est in hac pere-
 grinatione iustitia, & qua postea saturari ea nostra
 est in æternitate plena iustitia. Non ergo Deum no-
 stre iustitiæ similem cogitemus, sed cogitemus nos po-
 tius tanto similiores Deo, quanto esse poterimus eius
 participatione iustiores. Si ergo cavendum est ne ius-
 titia nostra similem putemus Deum, quoniam tamen
 quod illuminatur, incomparabiliter excellentius est illo
 quod illuminatur; quanto magis cavere oportet, ne
 aliquid inferius & quodammodo decoloratus eum
 esse credamus, quam est nostra iustitia. Et in li-
 bro de catechizandis rudibus in quo Christia-
 nismi candidatos de principiis Christianæ fi-
 dei & modo diligendi Deum instruit, rudio-
 res monet ut colant & diligant Deum gratis.
 Ne verò in colendi ac diligendi Dei modo
 aberrantes, velut idolum visibile pro Deo
 colerent; Sed amandus est, inquit, non sicut ali-
 quid quod videtur oculis, sed sicut amatur sapientia,
 & veritas, & sanctitas, & iustitia, & charitas,
 & si quid aliud tale dicitur; non quemadmodum sunt
 ista in hominibus sed quemadmodum sunt in ipso
 fonte incorruptibilis & immutabilis sapientia.
 Vides hic in utroque loco apertissime di-
 stinctam iustitiam Deum, à nostra iustitia;
 & hæc esse nostram iustitiam, si Deum ius-
 titiam, hoc est illam incommutabilem sem-
 perque viventem & vigentem iustitiam tan-
 quam inflexibilem veritatem ideoque stabi-
 lem iustitiæ regulam diligamus, & ei illà dile-
 ctione coaptemur, hæreamus & efficiamur
 hærendo participes. Hanc alibi vocat invisi-
 bilem pulchritudinem cuius amore tanquam
 iustitiæ dilectione bona faciendæ & mala vi-
 tanda sunt. Cùm enim libro quinto de Civi-
 tate Dei contra laudis aviditatem docuisset,
 amore invisibilis pulchritudinis libidines turpiores,
 non cupiditate humanæ laudis esse frenandas;
 hoc ibidem alijs verbis dicit, studia scitanda
 sine veri boni, non ventositate laudis humana. Et mox
 explicando præcipiendoque subjungit, ut cu-
 piditas gloriæ, superetur dilectione iustitiæ, ut ipse
 amor humanæ laudis erubescat & cedat amor verita-
 tis. Sed quid multis opus, ut probemus illam*

justitiam quam ubique in operibus bonis dili-
 gendam præcipit, non aliud esse nisi regulam
 illam iustitiæ inflexibilem quæ est verus Deus
 mentibus humanis in Oriente & Occidente
 præfidentem? Illa ipsa loca quæ præcedente
 capite prorolimus, ut eam non esse animi
 creati qualitatem probaremus, hoc omni alia
 Augustini testificatione luculentius clamant.
 Nam quid aliud est aut esse potest, nisi verus
 Deus, illa iustitia de qua ibi dixit, quod sit
 veritas interior præfens animo, quam homines vi-
 dent: quod sit forma quam intuentur, cui inha-
 rent, ut inde fermentur; forma quam videmus ad-
 diligimus, quando hominem iustum diligimus;
 cum homo iustus non nisi ex illa forma & veritate
 diligitur, quam cerit apud se ille qui diligit: quod
 sit forma quam semper stabilem atque incommu-
 tabilem cerimus; quam præcipue diligimus: ideoque
 diligimus vitam iusti, quia formam illam diligimus,
 cui illius animus coaptatur; quod sit regula ius-
 titiæ, quæ coruscet menti, cuius comparatione
 reprehenditur pravum tanquam non conveniens
 rectitudini regulæ; Regula qua homine recedente
 non desicit accedente non crescit: quod sit
 iustitia qua videtur à constitutis in Oriente & Occi-
 dente: quæ velut lux præfens est ubique omnibus
 omnique cogitantibus. Iustitia ad quam convertitur
 quisque iustè vivit, quam integram deserit,
 quisque deserit, integram invenit quisque ad
 eam convertitur: Iustitia, qua nullo loco & ubi-
 que est: Iustitia quam videmus cum iustè vi-
 vendum in ipsa veritate conspiciamus. Denique, ut
 omnis tergiversatio auferatur, incommutabile
 forma iustitiæ quam in Deo conspiciamus, secundum
 quam hominem vivere oportere iudicamus. Iustitia
 præcipiens, comminans, iudicans, puniens. Hæc &
 huiusmodi quibus plenus est Augustinus, cer-
 tissimè demonstrant; non aliam iustitiam ab
 eo diligendam commendari cùm toties de
 iustitiæ dilectione fatagat, quam illam incommu-
 tabilem iustitiæ formam quæ supra mentes
 hominum fulget, velut æterna omnis iustitiæ
 lex unus videlicet & verus Deus, qui non in-
 stat idoli humano phantasmate cogitandus
 est, sed tanquam sempiterna iustitia & veri-
 tas & bonitas & sapientia, quam nisi quis in-
 tus in animo suo taliter qualiter consulendo
 videat, nemo iustum ab injusto, rectum à
 pravo, bonum opus à malo discernere potest:
 quemadmodum supra sapius Augustinus, ut
 vidimus, declaravit. Hinc est quod ut lucu-
 lentè sensum suum aperiret, dilectionem Dei
 & iustitiæ subinde coniungit, ut unum esset
 alterius explicatio. Nondum iustitiam propter
 Deum & propter ipsam iustitiam diligit, sed eam sibi
 vult ad consequendum terrena servare. Et adhuc
 expressius alio in loco: Si se quisquam iustum
 fingat & non sit, sed eorum quicquid coram homini-
 bus laudabiliter agere videtur, non agat propter
 Deum; hoc est propter veram iustitiam. Et quia
 Christus Dominus est illa vera & sempiterna
 regula iustitiæ, hinc dilectionem Christi &
 dilectionem iustitiæ pro ipsa accipit. Nam
 eam dilectionem iustitiæ plurimum duobus
 locis extulisset, uno, ait; amor dicitur, amor
 iustitiæ, veritas.

Epist. 222.

Ibidem.

Lib. de catechizand. rudib. c. ult.

Lib. 5. de Civit. c. 13.

Ibidem.

Ibid. c. 14. init.

Ibidem præced.

In Epist. Galat.

In Luc.

amor dicitur, amor iustitiæ, veritas.

Handwritten marginal note in Latin script.

Fig. 144

Fig. 118

Fig. 8 de 7. 101. c. 3.

lib.

in Epist. Galat.

in Paul.

in Rom.

instituta amor charitatis Christi. Altero vero; Ita conclusit Apostolus, ut eandem diceret charitatem Dei quam dixerat Christi. Et quid est a charitate Christi separari nisi a charitate iustitia? Cui consonat ad unguem discipulus Augustini sanctus Prosper, quando in Psalmum centesimum decimum octavum scribit: Id agit gratia ut mandata Dei dilectione impleantur, que impleri timore non poterant. Diliguntur autem super aurum & Topasium, id est super ea que pretiosa habentur in terra quando in observantiam mandatorum, non aliquid temporale premium quaeritur, sed ipsa iustitia: quia nihil est melius eo bono quo ipse homo fit bonus. Quae est manifesta periphraasis summi & veri Dei.

Quae sane ratio est, quod quemadmodum illam iustitiam incommutabilis firmitate diligere ac certi tradit, quodcumque aliquis iustum ac rectum aliquid faciendum esse decernit, ita & bonitate ipsam percipit esse diligendam cuius a notio nobis lucet cum aliud alio melius esse iudicamus. Hoc enim impossibile est fieri nisi regula aliqua stabilis & aeterna bonitatis affulgeat cui magis minusve consonet quicquid peius aut melius esse dicimus. Haec autem bonitas perinde uti iustitia & veritas Deus est. Vnde Augustinus cum varia creata bona recensuisset; Tolle, inquit, hoc & illud, & vide ipsum bonum si potes, ita Deum videbis non alio bono bonum, sed bonum omni boni. Neque enim in his omnibus, vel quae commemoravi, vel quae alia cernuntur sive cogitantur, diceremus aliud alio melius, cum vere iudicamus, nisi esse nobis impressa notitia ipsius boni, secundum quod & probaremus aliquid & aliud alij proponeremus. Sic amandus est Deus, non hoc & illud bonum, sed ipsum bonum. Quae emendat epim bonum, anima non eius super velut iudicando, sed cui bareat amando. Et quid hoc nisi Deus? Et paucis interiectis, sicut alibi docuerat animum ad iustitiam esse convertendam, hoc est iustitiam boni operis esse diligendam, ut animus iustus esse posset & rectus, ita hic docet animum ad bonum seu ad bonitatem converti oportere si velit esse bonus animus. Nimirum quia animus non potest fieri bonus nisi bonum seu bonitas ipsa caste sincerèque diligatur. Cum vero, inquit, agit hoc studio (ut animus bonus sit) & sit bonus animus, nisi se ad aliquid convertat quod ipse non est, non potest hoc assequi. Quo se autem convertit ut fiat bonus animus nisi ad bonum, cum hoc amat & appetit & adipiscitur? Vnde si rursus se avertat, fiat, non bonus, hoc ipso quod se avertit a bono, nisi maneat in se illud bonum unde se avertit, non est quo se iterum si voluerit emendare convertat. Quapropter nulla essent mutabilia bona, nisi esset incommutabile bonum. Quae omnia ad amissum ijs cogruunt quae paulo ante de iustitia diligenda tradiderat. Nam ut ibi iustitiam illam stabilem commendavit, quae omnibus in Oriente & Occidente praesto est, quae neque copia accidentium augetur neque recedentium minuitur, ex qua velut incommutabili regula ubique mentis oculis praesente discernunt: quid iustum quid iniustum, quid rectum aut pravum sit, ita hic bonitatem diligendam docet, non illam qua formaliter haec vel illa creatura bona est, sed illa potius, qua ex-

emplariter (ut ita loquar) boni sumus, hoc est ipsam bonitatem ex qua veluti regula omnis bonitatis quam cernimus, aliud alio melius esse pronunciamus. Neque ista bonitas aliud est quam iustitia, neque iustitia & bonitas aliud quam veritas, quemadmodum & Augustinus hoc ipsum subinde declarat. Nam inde est quod supra dixit, quod homo qui creditur iustus, ex ea forma & veritate diligatur quam cernit & intelligit apud se ille qui diligit. Quam ibidem aliquoties vocat veritatem interioreni praesentem animo qui eam valet intueri, inferius vero incommutabilem formam iustitiae quam in Deo cognoscimus, secundum quam hominem ripere oportere iudicamus. Inde quoque est, quod bona bonitatem non solum illam ex cuius dilectione animus iustus & bonus fit, sed etiam illam iuxta quam animus, quatenus animus bonus ducitur, & rebus corporeis praeponeudis, non aliud esse doceat quam ipsam veritatem velut artem in quo animum velut magnam creaturam & in inferioribus praeponeudam approbamus. Illud etiam inquit, quod animus tantum quia est animus utrum non duntaxat modo bonus, quo se convertit ad incommutabile bonum, sed ut dicitur tantum animus, cum ita nobis placet, ut eum omni etiam luce corporea cum bene intelligimus, praeseramus, non in seipso nobis placet, sed in illa arte qua factus est. Unde enim approbatur factus, ubi videtur factus fuerit. Haec est veritas & simplex bonum. Non enim est aliud aliud quam ipsum bonum, ac per hoc etiam summi ut bonum. Non enim minus vel augeri bonum potest nisi quod ex alio bono bonum est. Ad hoc se agit ut animus convertatur ut bonus sit a quo habet, ut animus sit. Tunc ergo voluntate naturae conuertitur ut personatur in bono animus, cum illud bonum diligitur & conversione voluntatis, unde est illud quod non amittitur, nec aversione voluntatis. Hoc autem ut iam dixi, est veritas quam in omnibus actionibus animus spectare, diligere ac sectari debet. Illam qui sepe diligendo velut regulam incommutabilem omnium faciendorum, simul etiam iustitiam & bonitatem & castitatem & quamlibet virtutem diligit. Nulla enim omnino virtus, vera virtus esse potest, nisi veritate nitatur. Vnde Augustinus: Certo pia, vera, sancta castitas non nisi ex veritate est. & quisquis adversus eam facit profectio adversus veritatem facit. Cum procul dubio nulli esset fideliter amabilis castitas si non eam praeserpet veritas. Quod in omni profectio virtute simili modo locum habet. Omnis quippe virtus regula illa sempiternae veritatis & iustitiae nititur quam immutabilem supra mentem suam videt quisquis iuste vivendum esse vidit. Neque quisquam omnino iuste vivit vel ullam actionem iustam facit, nisi qui regulam illam incommutabilis veritatis & iustitiae diligit. Quidquid enim aliud praeter illam iustitiae formam dilexerit, aliquid creat in diligit, & illa dilectione creatura, serviet non creatori. Ex quo necesse erit ut vel cupiditate illa vitiosa assequendi creati boni, de qua multa diximus, vel timore amittendi animus impellatur. Cuiusmodi actionem iuxta Augustini principia iam declarata impossibile est esse iustam aut bonam.

lib. 8. de Trinitate c. 6.

ap. 9.

lib. c. 3.

lib. contra mendac. c. 19. Cap. 10.

in Rom. c. 10.

